

Ես՝ մատիտս, իմ տոհմածառը

Հեղինակ՝ Լեոնարդ Է. Ռիդ

Հարց մտորելու համար. այս նյութն ընթերցելիս բացատրեք, թե ինչպես են շուկաները ձևավորում ցանց, որը միլիոնավոր մարդկանց խրախուսում և ուղղորդում է միմյանց հետ համագործակցելու:

Ես գրաֆիտային մատիտ եմ՝ այն սովորական փայտե մատիտը, որը ծանոթ է բոլոր տղաներին ու աղջիկներին և մեծահասակներին, որոնք կարող են կարդալ ու գրել:

Գրելն ինձ համար և՛ մասնագիտություն է, և՛ սիրած զբաղմունք. ես միայն դա եմ կարողանում անել:

Երևի մտածում եք՝ ինչու եմ որոշել տոհմածառ կազմել: Դե, նախ ասեմ, որ իմ պատմությունը հետաքրքիր է: Ասեմ նաև, որ ես առեղծվածային եմ, ավելի առեղծվածային, քան ծառն է, մայրամուտը կամ անգամ կայծակի փայլատակումը: Բայց ցավոք, նրանք, որ ինձ օգտագործում են, ինձ պարզ իրի տեղ են դնում, կարծես ես աննշան ու անհայտ ծագումով մեկն եմ: Այս մեծամիտ մոտեցումը նվաստացնում է ինձ: Սա օրինակ է ցավալի մոլորության, որում երկար գտնվելը լուրջ հետևանքներ կարող է ունենալ մարդկության համար: Ինչպես նկատել է իմաստուն Գ. Կ. Չեսթերտոնը, «մեր կործանման պատճառը ոչ թե հրաշքների բացակայությունն է, այլ հրաշքի բացակայությունը»:

Ես՝ մատիտս, թեև պարզ ու հասարակ եմ թվում, բայց արժանի եմ ձեր հիացմունքին ու ակնածանքին, և պետք է փորձեմ ապացուցել դա: Եթե իրականում կարողանաք ինձ հասկանալ (թեև այդքան շատ բան հնարավոր չէ պահանջել), եթե կարողանաք տեսնել այն հրաշագործությունը, որ թաքնված է իմ ներսում, կկարողանաք մարդկությանն օգնել փրկել այն ազատությունը, որը նա այդքան ցավալի կերպով կորցնում է: Ես կարող եմ մի լավ դաս տալ ձեզ: Եվ դա կարող եմ անել ավելի լավ, քան ավտոմեքենան, օդանավը կամ սպասք լվացող մեքենան, որովհետև ... դե որովհետև ես

արտաքինից այդքան հասարակ եմ:

Ասում եք հասարակ: Բայց չէ՞ որ երկրագնդի երեսին ապրող ոչ ոք չգիտի, թե ինչպես են ինձ պատրաստում: Աներևակայելի է թվում, այնպես չէ: Հատկապես երբ հասկանում ես, որ ամեն տարի ԱՄՆ-ում իմ նմաններից մոտ մեկից մեկուկես միլիարդ է արտադրվում:

Վերցրեք ինձ և լավ ուսումնասիրեք: Ի՞նչ եք տեսնում: Միանգամից շատ բան չի երևա. մի կտոր փայտ, լաք, պիտակ, գրաֆիտե ձող, մի փոքր մետաղ և ռետին:

Բազում նախնիներ

Այնպես, ինչպես հնարավոր չէ տոհմածառը շատ խորը բացահայտել, անհնար է նաև, որ ես նշեմ իմ բոլոր նախնիներին ու պատմեմ նրանց մասին: Բայց կցանկանայի, այնուամենայնիվ, նշել նրանցից մի քանիսին, որպեսզի պատկերացում կազմեք, թե ինչ հարուստ ու բարդ անցյալ եմ ունեցել:

Իմ տոհմածառն իրականում սկսվում է հենց ծառով՝ ուղիղ մանրաթելով մայրու ծառով, որն աճում է Հյուսիսային Կալիֆորնիայում և Օրեգոնում: Այժմ պատկերացրեք այն բոլոր սղոցները, բեռնատարները, ճոպաններն ու անթիվ գործիքները, որ օգտագործվում են մայրու ծառերը կտրելու և գերանները դեպի երկաթգիծ հասցնելու համար: Մտածե՛ք բոլոր այն մարդկանց և նրանց բազմաթիվ հմտությունների մասին, որ ներդրվել են իմ նախնիների արտադրության գործընթացում, որպեսզի արդյունահանեն մետաղի հանքանյութը, դրանից ստանան պողպատ ու պատրաստեն սղոցներ, կացիներ ու շարժիչներ, աճեցնեն և բոլոր փուլերով մշակեն կանեփաթելը՝ հաստ ու ամուր ճոպան ստանալու համար, պատկերացրե՛ք փայտահատների ճամբարներն՝ իրենց քնելու տեղերով ու ճաշարաններով, նրանց սննդի աճեցումն ու պատրաստումը: Հազարավոր անձինք, որոնց մասնակցությունը մեզ անհայտ է, աշխատել են փայտահատների խմած յուրաքանչյուր բաժակ սուրճի վրա:

Գերանները տեղափոխվում են Կալիֆորնիա՝ Սան Լեանդրոյի մի

փայտամշակման գործարան: Կարճ ժամանակում պատկերացնել բեռնատար վագոնիկներ, երկաթուղագծեր ու լոկոմոտիվներ պատրաստողներին և նրանց, որ հաղորդակցման համակարգեր են կառուցում ու տեղադրում այդ երկաթուղային գծերի համար: Այդ լեգեոններն իմ նախնիներից են եղել:

Պատկերացրե՛ք Սան Լեանդրոյի փայտամշակման գործարանի փայտանյութը: Մայրու ծառերի գերանները կտրատվում են փոքր, մատիտի երկարության շերտերի՝ մեկ քառորդ դյույմ հաստությամբ: Այնուհետև դրանք չորացվում են հատուկ վառարանում և ներկվում են՝ ինչպես կանայք են այտերին կարմիր ներկ քսում: Մարդկանց հաճելի է, երբ ես գեղեցիկ տեսք եմ ունենում, ոչ թե գունատ: Փայտի շերտերն այնուհետև պատվում են վաքսով և կրկին չորացվում են: Որքան ջանք ու եռանդ է ներդրվել ներկի ու վառարանների պատրաստման, ջերմության, հոսանքի ու լույսի, պարանների, շարժիչների ու փայտամշակման գործարանի համար անհրաժեշտ մյուս բոլոր բաների մատակարարման համար: Զարմանում եմ, որ փայտի տաշեղներն ավելի մեքենաները նույնպես իմ նախնիների շարքերում էին: Այո՛, ինչպես նաև այն տղամարդիկ, որոնք բետոնապատում էին փայտամշակման գործարանին էլեկտրական հոսանք մատակարարող «Խաղաղօվկիանոսյան գազի և հոսանքի մատակարարման» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանի ամբարտակը:

Պետք չէ անտեսել նաև մոտ ու հեռավոր նախնիներին, որոնք մասնակցում են ողջ երկրով մեկ վաթսուն վագոն շերտաձողի փոխադրմանը:

Մատիտի պատրաստման գործարանում (որի 4 միլիոն դոլար արժողությամբ շինություններն ու սարքավորումները իմ խնայող ու տնտեսող ծնողների կուտակած կապիտալն են) յուրաքանչյուր փայտաձողի վրա բարդ հաստոցով արվում է ութ ակոսիկ, այնուհետև մեկ այլ մեքենայով յուրաքանչյուր երկրորդ փայտիկի վրա գրաֆիտ է տեղադրվում, քսվում է սոսնձի շերտ, և վերևից դրվում է մեկ այլ փայտիկ. ստացվում է այսպես ասած «գրաֆիտային սենդվիչ»: Այս փայտի մեջ պարփակված «գրաֆիտային սենդվիչից» էլ մեխանիկորեն տաշվում ենք ես ու իմ յոթ եղբայրները:

Իմ գրաֆիտե ձողն ինքը բարդ բան է: Գրաֆիտը արդյունահանում են

Ցեյլոնում: Պատկերացրե՛ք հանքափորներին և այն մարդկանց, որ պատրաստում են նրանց գործիքները, պատկերացրե՛ք գրաֆիտն առաքելու համար օգտագործվող թղթե պարկերը և պարկերը կապելու պարանները պատրաստողներին, այդ պարկերը նավի վրա բեռնողներին և նավերը կառուցողներին: Անգամ փարոսի հսկիչներն ու նավատարներն են օգնել իմ աշխարհ գալուն:

Հետո գրաֆիտը խառնում են Միսիսիպիից բերված կավի հետ, որում մաքրման ընթացքում օգտագործվում է ամոնիակի հիդրօքսիդ: Այնուհետև ավելացնում են խոնավացնող նյութեր, օրինակ, սուլֆոնացված ճարպ, որն ստացվում է կենդանական ճարպի և ծծմբաթթվի քիմիական ռեակցիայից: Բազմաթիվ մեքենաներով մշակում անցնելուց հետո այդ խառնուրդը վերջապես ստանում է մսաղացից դուրս եկած խճողակի անվերջ զուլերի նման տեսք, կտրատվում է, մի քանի ժամ չորացվում և եփվում մոտ 1000 աստիճան ջերմաստիճանում: Գրաֆիտե ձողերի ամրությունը մեծացնելու և մակերեսը հարթեցնելու համար դրանք մշակում են Մեքսիկայից բերված կանդելիլայի վաքսի, կոշտ պարաֆինի և հիդրոգենացված բնական ճարպերի տաք խառնուրդով:

Մայրու փայտից պատրաստված իմ իրանը պատվում է լաքի վեց շերտով: Իսկ գիտե՞ք, թե որոնք են լաքի բաղադրիչները: Ո՞վ կմտածեր, որ գերչակի հատիկներ աճեցնողները և գերչակի յուղ մշակողները կմասնակցեն այդ գործընթացին: Բայց մասնակցում են: Անգամ լաքին գեղեցիկ դեղին գույն հաղորդող գործընթացներում անթիվ մարդկանց աշխատանքն է օգտագործվում:

Ապա նայե՛ք պիտակին: Դա թաղանթ է, որը ձևավորվում է մրուրի և խեժի խառնուրդը ջերմային մշակման ենթարկելուց: Ինչպե՞ս են պատրաստում խեժը, և ասացե՛ք խնդրեմ՝ ի՞նչ է մրուրը:

Իմ փոքրիկ մետաղական օղագոտին պատրաստված է արույրից: Մտածե՛ք այն բոլոր մարդկանց մասին, որ արդյունահանում են ցինկը և պղինձը և նրանց մասին, որ իրենց հմտություններով կարողանում են բնության այս բարիքներից արույրի փայլաթիթեղ պատրաստել: Իմ օղագոտու

վրայի սև օղակները սև նիկելից են: Ի՞նչ է սև նիկելը և ինչպե՞ս է այն կիրառվում: Իսկ եթե սկսեմ ամբողջությամբ բացատրել, թե ինչու իմ օղագոտու մեջտեղում սև նիկել չկա, մի քանի էջ կպահանջվի դրա համար:

Իսկ այժմ իմ փառքի պսակի մասին, որը կենցաղում անփութորեն «ռետին» են անվանում՝ այն մասը, որը մարդուն անհրաժեշտ է՝ իմ օգնությամբ իր արած սխալները ջնջելու համար: Ջնջող նյութը կոչվում է «ֆակտիս»: Դա կաուչուկանման նյութ է, որն ստացվում է հոլանդական Օստ Ինդիայից բերված կանճրակի սերմերի յուղի և ծծմբի քլորիդի ռեկացիայից: Իսկ կաուչուկը, հակառակ ընդունված կարծիքին, ընդամենը որպես կապակցող նյութ է ծառայում: Ինչպես նաև ավելացվում են բազմաթիվ նյութեր վուկանիզացման և ռեակցիայի արագացման համար: Պեմզան բերվում է Իտալիայից, իսկ ռետինի գունանյութը կադմիումի սուլֆիդն է:

Ոչ ոք չգիտի

Որևէ մեկը ցանկանում է առարկել մինչ այս արված իմ այն պնդմանը, որ երկրագնդի վրա ապրող ոչ մեկը չգիտի, թե ինչպես են ինձ պատրաստում:

Իրականում միլիոնավոր մարդիկ են մասնակցել իմ ստեղծմանը, բայց նրանցից ոչ ոք մյուսներից ավելի տեղյակ չէ: Այժմ կարող եք ասել, որ ես շատ եմ խորանում՝ կապելով հեռավոր Բրազիլիայի սուրճի հատիկները հավաքողին ու մեկ այլ վայրում սնունդ աճեցնողներին իմ ստեղծման հետ. գուցե ասեք՝ ծայրահեղ մոտեցում է:

Բայց ես կպնդեմ իմ տեսակետը: Այդ միլիոնավոր մարդկանց մեջ չկա մեկը, այդ թվում նաև՝ մատիտ արտադրող ընկերության նախագահը, որ իմ ստեղծմանը կնպաստեին ավելի, քան իրենց փոքրիկ ու աննշան գիտելիքը ներդնելով: Տեխնոլոգիայի տեսանկյունից Ցեյլոնի գրաֆիտի հանքափորի և Օրեգոնի փայտահատի միջև միակ տարբերությունը նոու-հաուի տեսակն է: Ոչինչ չի ստացվի առանց հանքափորի կամ փայտահատի, ինչպես նաև առանց գործարանում աշխատող քիմիկոսի կամ նավթի հանքատեղում աշխատող բանվորի. չէ՞ որ պարաֆինը նավթից ստացվող ածանցյալ

ապրանք է: Ահա մի ապշեցնող փաստ. նավթի հանքատեղի աշխատողը, քիմիկոսը կամ գրաֆիտի ու կավի հանքափորը, նավեր, գնացքներ կամ բեռնատարեր արտադրողները և նրանց վարորդները, իմ մետաղական օղակի ակոսիկներն անող մեքենան աշխատեցնողը և մատիտ արտադրող ընկերության նախագահը իրենց գործն են անում ոչ նրա համար, որ ես նրանց պետք եմ: Նրանցից յուրաքանչյուրը հավանաբար իմ կարիքն ունի շատ ավելի քիչ, քան առաջին դասարանի երեխան: Ի դեպ, այս բազմաթիվ մարդկանց մեջ կան ոմանք, որ երբևէ մատիտ չեն տեսել և չգիտեն էլ ինչպես օգտագործել մատիտը: Նրանց աշխատանքի շարժառիթը ես չեմ, այլ բան է: Հավանաբար այդ շարժառիթն այսպիսի մի բան է. այդ միլիոնավոր մարդկանցից յուրաքանչյուրը տեսնում է, որ իր փոքրիկ հմտությունը կարող է փոխանակել իրեն անհրաժեշտ ապրանքներով ու ծառայություններով: Ես կարող եմ լինել կամ չլինել այդ ապրանքների թվում:

Չկա գաղափարական կազմակերպիչ

Եվս մեկ առավել ապշեցուցիչ փաստ. չկա գաղափարական կազմակերպիչ՝ մեկը, որ թելադրում կամ ստիպողաբար ուղղորդում է ինձ ստեղծող այս բազմաթիվ գործողությունները: Այդպիսի մարդու հետք անգամ հնարավոր չէ գտնել: Փոխարենը տեսնում ենք «անտեսանելի ձեռքի» աշխատանքը: Սա է այն հանելուկը, որի մասին խոսում էի սկզբում:

Ասում են, որ «միայն Աստված կարող է ծառ ստեղծել»: Ինչո՞ւ ենք այդպես մտածում: Պատճառն այն չէ, որ հասկանում ենք, որ ինքներս չենք կարող ստեղծել: Եվ իրոք, կարո՞ղ ենք արդյոք գոնե նկարագրել ծառը: Չենք կարող. թերևս՝ միայն մակերեսորեն: Կարող ենք ասել, օրինակ, որ ծառը որոշակի մոլեկուլային համակցություն է: Սակայն կա՞ մարդկանց մեջ մեկը, որ գոնե կարողանար գրանցել, էլ չասած՝ ուղղորդել ծառի կյանքի տևողության ընթացքում տեղի ունեցող մոլեկուլների շարունակական փոփոխությունները: Այդպիսի վարպետություն անհնա՞ր է պատկերացնելը:

Ես՝ Մատիտս, ներկայացնում եմ հրաշքների մի բարդ համակցություն.

ծառ, ցինկ, պղինձ, գրաֆիտ և այդպես շարունակ: Բայց բնության մեջ հանդիպող այդ հրաշքներին ավելանում է էլ ավելի արտասովոր մի հրաշք՝ մարդկանց ստեղծարար էներգիաների ձևավորումը. ի պատասխան մարդկանց կարիքների և ցանկությունների՝ բնական և ինքնաբերական կերպով ձևավորվում են միլիոնավոր փոքրիկ հմտություններ, ընդ որում՝ առանց մարդու կողմից կառավարվելու: Քանի որ միայն Աստված կարող է ծառ ստեղծել, ուրեմն ես պնդում եմ, որ միայն Աստված կարող էր ստեղծել ինձ: Մարդը չի կարող կառավարել այդ միլիոնավոր հմտությունները, որպեսզի ստեղծի ինձ, ինչպես և չի կարող համակցել մոլեկուլները ծառ ստեղծելու համար:

Ահա, թե ինչ ի նկատի ունեի՝ գրելով, որ «Եթե կարողանաք տեսնել այն հրաշագործությունը, որ թաքնված է իմ ներսում, կկարողանաք մարդկությանն օգնել փրկել այն ազատությունը, որը նա այդքան ցավալիորեն կորցնում է»: Եթե մարդն իմանա, որ այս հմտություններն, ի պատասխան մարդկանց կարիքների ու պահանջների, բնականոն, ավելի ճիշտ՝ ավտոմատ կերպով փոխակերպվելու են ստեղծագործ ու արտադրողական համագործակցության, ընդ որում՝ առանց պետական կամ որևէ այլ պարտադրող «ձեռքի» ազդեցության, ապա կունենա ազատության ամենակարևոր բաղադրիչը՝ հավատ առ ազատ մարդը: Ազատությունն առանց այս հավատի անհնար է:

Երբ կառավարությունն սկսում է մենաշնորհային ձևով որևէ ստեղծագործ գործունեություն իրականացնել, օրինակ՝ փոստի առաքումը, շատերը մտածում են, թե մարդը չէր կարողանա ինքնուրույն իրականացնել փոստի արդյունավետ առաքումը: Պատճառը հետևյալն է. յուրաքանչյուր ոք ընդունում է, որ չգիտի, թե ինչպես է պետք կազմակերպել նամակների առաքումը սկզբից մինչև վերջ: Նաև ընդունում է, որ մյուսները նույնպես չեն կարող ինքնուրույն անել դա: Այս ենթադրությունները ճիշտ են: Ոչ մի անհատ չունի բավարար փորձ և ներուժ, որպեսզի իրականացնի ամբողջ երկրի փոստի առաքումը, ինչպես չունի բավարար փորձ և ներուժ՝ ինքնուրույն մատիտ պատրաստելու համար: Եվ արդյունքում, եթե չունենանք հավատ առ

ազատ մարդը, եթե չիմանանք, որ բնականորեն և հրաշքով կձևավորվեն ու կհամագործակցեն միլիոնավոր փոքրիկ հմտություններ՝ ի պատասխան մեր կարիքների, չենք կարող չգալ այն սխալ եզրահանգմանը, որ փոստը հնարավոր է առաքել միայն պետական «կառավարման» միջոցով:

Բազմահազար վկայություններ

Եթե ես՝ Մատիտս, լինեի միակ վկայությունն այն բանի, թե ինչի են ունակ տղամարդիկ և կանայք, երբ ազատ կամքով գործելու հնարավորություն ունեն, թերահավատները ճիշտ կլինեին: Սակայն կան բազմաթիվ ապացույցներ, որոնք բոլորն էլ անառարկելի են: Փոստի առաքումը չափազանց պարզ բան է, եթե համեմատենք, օրինակ, ավտոմեքենայի, հաշվիչ մեքենայի, հացահատիկի հավաքման կոմբայնի, ալրաղաց մեքենայի կամ տասնյակ հազարավոր այլ բաների արտադրության հետ: Առաքում: Ինչպես է պատահում, որ երբ մարդկանց տրվել է գործելու ազատություն, նրանք վայրկյանից էլ արագ կարողանում են մարդու ձայները տարածել աշխարհով մեկ, ցանկացած իրադարձություն շարժական պատկերներով անմիջապես հասցնում են մարդկանց տները, ամենաշատը չորս ժամում Սիեթլից Բալթիմոր 150 ուղևոր են տեղափոխում, Տեխասից գազը հասցնում են Նյու Յորքում գտնվող էլեկտրասալերին կամ վառարաններին՝ անհավատալիորեն ցածր գներով և առանց սուբսիդավորման, նավթի յուրաքանչյուր չորս ֆունտը Պարսից ծոցից հասցնում են մեր Արևելյան ափամերձ շրջանները (իսկ դա շուրջերկրյա ճանապարհորդության գրեթե կեսն է)՝ ավելի քիչ գումարով, քան պետությունը գանձում է՝ մոտ 28 գրամանոց նամակը փողոցի մյուս կողմն առաքելու համար:

Ահա, թե ինչ դաս պետք է քաղել սրանից. ազատություն տվեք բոլոր ստեղծարար ուժերին: Պարզապես օգնեք հասարակությանն այս գաղափարին ներդաշնակ գործել: Թո՛ւյլ տվեք, որ հասարակության իրավական ապարատը հնարավորինս հեռացնի բոլոր խոչընդոտները: Թո՛ւյլ տվեք, որ այս ստեղծարար ներուժն ազատ հոսի: Հավատացե՛ք, որ ազատ

մարդիկ կարձագանքեն անտեսանելի ձեռքին: Այս հավատը կտա՝ իր պտուղները: Ես՝ Մատիտս, թեև արտաքինից այդքան պարզ ու հասարակ եմ թվում, իմ ստեղծման հրաշքի պատմությունը որպես ապացույց եմ բերում այն բանի, որ սա իրական հավատք է՝ այնքան իրական, որքան արևն է, անձրևը, մայրու ծառը և երկրագունդը:

Ամփոփիչ հարց. ինչպե՞ս է համագործակցային ցանցը էապես նպաստում երկրի արտադրական ներուժի ընդլայնմանը և հիմք ստեղծում մեր ժամանակակից կենսամակարդակի համար:

Այս նյութը տրամադրել է [Տնտեսագիտական կրթության հիմնադրամը](#)՝ "Creative Commons Attribution 4.0" միջազգային լիցենզիայի հիման վրա: